

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

fennáll. A munkadíj termelési költség jellegét törvény ismeri el, de a termelőszövetkezet csak az előző évek bruttó jövedelme 80%-át tudja garantálni. Ez már a tervben jelentkezik, és ezt sem fizethetik ki, mert a pénzügyi rendszer a munkadíj-tömeget meghaladóan nem engedi kifizetni. A termelőszövetkezeti munkadíj színvonalára kedvezően hatott az alacsony jövedelmű termelőszövetkezetek dotációjának növelése és a progresszív adózás. Ellenkező irányban hat, hogy a pénzügyi rendszer az alkalmazottak munkabérének és a termelőszövetkezeti dolgozók termésmétszabeni munkadíjának kifizetését csak 80%-ban teszi lehetővé. Az időközben kiadott miniszteri utasítás kedvező rendelkezéseit nem hajtják mindenütt végre, ami sajnálatos, mert a tagok az új mechanizmus intézkedéseitől a termelőszövetkezetek fejlődését várják.

től a termelőszövetkezetek fejlődését várják.

Iglódi László (Tsz Területi Szövetség, Nyírbátor) nézete szerint a gyenge termelőszövetkezetek minimális munkadíjának biztosítása közelebb visz a megoldáshoz. A kérdés összetett. A Nyírségben a munkaerő-foglalkoztatást biztosító struktúra (alma) kialakítását kísérelték meg. Sajnálatos módon — ismert okok miatt — a jelenben ez sem hozott még megfelelő eredményt.

*

A válasz és zárzó után a vitatúlással ért véget, hogy a Magyar Agrártudományi Egyesület vitaforumain a gyenge termelőszövetkezetek megjavításának kérdését kívánatos állandóan napirenden tartani.

Farkas Józsefné

SZAKIRODALOM

LÉNÁRT LAJOS — KOVÁCS IMRE —
ZSUFFA ERVIN:

A TERMELŐSZÖVETKEZETEK BESZERZÉSI, ÉRTÉKESÍTÉSI, FELDOLGOZÓ ÉS MELLÉKÜZEM- LÉSI TEVÉKENYSÉGE

(„Az új gazdasági mechanizmus gyakorlata a mezőgazdaságban” c. sorozatból; Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1967. 144 oldal.)

Ebben a könyvben csaknem minden benne van, amit a címben foglalt tevékenységek legszükségesebb tudnivalóiról 1967. november 1-ig (a kézirat lezárásának időpontjáig) ismerni és ismertetni lehetett. Többek — s jórészt termelőszövetkezeti vezetők — ezzel kapcsolatos részletesebb véleményét tolmácsolom a következőkben.

Az érintett témák *rendkívüli időszere* rűsége igen vonzó hatást gyakorol szakembereinkre, s a szerzők lényegretörő, rövid fogalmazásmódja, a feldolgozás „műfajainak” (jogi és üzemszervezési) célszerű váltogatása mindvégig ébrentartják, majd igazolják az olvasó előzetes várakozását. Legtalálékonyabban jellemzi talán a véleményeket az a megjegyzés, miszerint ezt a munkát nemcsak a tárgykörrel foglalkozó termelőszövetkezeti dolgozók, hanem „a felvásárlók számára is kötelező olvasmánnyá kellene tenni”.

Mindenesetre már maga a könyv túl széles tematikája is jól tükrözi a mezőgazdaság ellátásában ez ideig elég gyakran jelentkező „hiánygazdálkodási” problémákat. Az átfogott témák mindegyike megérdemelne ugyanis egy-egy külön könyvet, de ehelyett egyetlen könyvecskével kell megelégednünk.

Az első kritikai megjegyzés amit — a korlátozott terjedelem ellenére is — fel kell vetni, hogy a szerzők meglehetősen takarékosan bántak kereskedel-

münk eddigi (esetenként még ma is kísértő) negatívumainak (centralizáltság, nehézkesség, egyoldalúság) bírálataival, továbbá kissé túl optimistán, a kezdeti időszak átmeneti problémáinak érintése nélkül vázolták fel a várható helyzetet.

A könyv megírásának időszakában számos — a beszerzést, értékesítést, feldolgozást és melléküzemi tevékenységet is érintő rendelkezés látott napvilágot, de jónéhány, főként az üzemi jövedelemszabályozásra vonatkozó jogforrás még csak előkészítés alatt állt, helyesebben késett. Ez ugyan mentségül szolgálhat a szerzők számára, de az ezzel összefüggő problémák (a beszerzéshez és az értékesítő tevékenységhez szükséges hitel kamatigényességének növekedése, a fizetés-elszámolási módozatok megváltozása, a hitelfelvétel korlátozottsága, a korábbi gazdaságossági sorrendek változásai stb.) megkerülése hiányérzetet kelt az olvasóban.

Bizonytalankodás tapasztalható az igen gyorsan változó bel- és külföldi piaci viszonyok megítélésében és a termelőszövetkezeti üzemek termelési összetételének várható alakulására vonatkozó megállapításokban is. „Van-nak még problémák” — *a könyvvel ellentétben — a mezőgazdaság eszköz-, anyag- és alkatrészellátásának zavartalanságában, nem tudjuk korlátlanul (még „szinte korlátlanul” sem) elhelyezni külföldön zöldségféléinket és azok konzerveit. Nem túlságosan „keresett cikk” lett időközben a számóca, s mindezek tetejében az Állatforgalmi Vállalat jelentős késleltetéssel veszi át „legjelentősebb exportcikkünket”, a hizott markát.*

A termelési összetétel várható alakulásának megítélésével kapcsolatosan a társszerzők nem hangolták össze véleményüket. Így a termelési összetétel jövőbeni alakulását illetően, mint egyetlen tendenciáról, a specializációról tesznek említést a 11. és 13. oldalon. A 77. oldalon viszont már helyes megvilágításban mutatják be, hogy „a termelés szako-

sodásának tendenciájával párhuzamosan egyre nagyobb a gazdasági tevékenység kiszélesítésének („sokoldalúsításának” — átfogalmazás tölem) igénye is”. Az utóbbi idők tapasztalatai szerint ugyanis az egyidejű szakosodás és sokoldalúbbá válás nem zárják ki egymást.

Pontosabb megfogalmazást igényel a termelőszövetkezeti munkaerő-gazdálkodás feladatainak szerzők által alkalmazott meghatározása, miszerint „A termelőszövetkezetekben egyrészt a dolgozók kívánatos létszámának és összetételének kialakítása (fiatal munkaerő biztosítása), másrészt pedig a munkaerő-kapacitás célszerű felhasználása, foglalkoztatása jelenti a feladatot.” A meghatározás tartalmilag ugyan nem kifogásolható, de *termelőszövetkezeinkben sorrendileg a szövetkezet létrehozó tagok adott összetételű munkaerő-kapacitásának helyes foglalkoztatása az elsődleges munkaerő-gazdálkodási feladat, s az állami vállalatokhoz viszonyítva jóval korlátozottabb lehetőségek nyílnak a „kivánt” munkaerő-összetétel kialakítására.*

A termelőszövetkezeti kiegészítő tevékenységek állami vállalatokéval azonos „arányú” forgalmi adóztatásával kapcsolatosan a szerzők is átsiklanak afölött, hogy az állami vállalatokéhoz hasonló „eszközlektési járulék” beépítése a forgalmi adóba figyelmen kívül hagyja a termelőszövetkezeti tulajdon jellegét. *A termelőszövetkezetek megvásárolják eszközeiket, így saját eszközeik után senkinek, semmiféle eszközlektési járulékkal nem tartoznak, nem tartozhatnak.*

Keveset és általánosságokat olvashatunk a könyvben a jelenleginél sokkal gyorsabb fejlődést igénylő *külkereskedelmi lehetőségekről*. Végül, a kritikai megjegyzésektől függetlenül — *fenntartás nélkül — ajánlom a munkát szakembereink szíves figyelmébe, és hadd fejezzem be néhány olyan gondolat, kifejezés kiemelésével, ami különösen megragadta érdeklődésemet.*

— Feltétlenül helyeselhető, hogy szer

zók
szak
— Tal
kat
a vo
maz
jezé
— Ha
gal
esol

RUDAR
SZTOR

A

(Ekonm
szocialis

A kö
gazdas
társai
zetro t
I. A
nak fe
mezőg
módsz
ság ar
lami g
módsz
fejlesz
vetkez

Elő
lyesem
európa
esetbe
gyaror
ról, R
szó) a
san fo
teljes
gazda
tőség
is, ho
az ér
kossá
mek,
tási r

zők az értékesítést a termelés önálló szakaszaként fogták fel.

- Találónak és szocialista viszonyainkat jobban visszatükrözőnek tartom a vertikális integráció helyett alkalmazott „vertikális kooperáció” kifejezést.
- Ha a szerzők nem is éppen így fogalmazzák meg a feldolgozással kapcsolatos elképzelésüket, de igen öt-

letesnek és humánusnak ítéltjük a könyv 122. oldalán kifejtett törekvéseket, amelyek arra irányulnak, hogy *szövetkezeink olyan tevékenységekben foglalkoztassák a női munkaerőket, amelyek (pl. konyhakész áruk készítése) éppen az asszonyok családon belüli munkáját könnyíthetik meg.*

Técsi János

RUDAKOV, E. V.—MELLIN, Sz. A.—SZTOROZSEV, V. I.:

GAZDASÁGI REFORM A SZOCIALISTA ORSZÁGOK MEZŐGAZDASÁGÁBAN

(Ekonómieszkaja reforma v szelszkom hozjajsztve szocialiszticeszkij sztran. „Ekonómika”, Moszkva, 1968. 180 oldal)

A könyvet a moszkvai Szocialista Világ-gazdasági rendszer Intézetének munkatársai írták. A mű a következő öt fejezetre tagozódik:

I. A gazdasági reform megvalósításának feltételei a mezőgazdaságban; II. A mezőgazdaság állami irányítása gazdasági módszereinek lényege; III. A mezőgazdaság anyagi-műszaki ellátása; IV. Az állami gazdaságok irányításának gazdasági módszerei; V. Az áru- és pénzviszonyok fejlesztése a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben.

Előljáróban — az I. fejezetben — helyesen állapítják meg a szerzők, hogy az európai szocialista országokban (jelen esetben azonban csak Bulgáriáról, Magyarországról, Lengyelországról, az NDK-ról, Romániáról és Csehszlovákiáról van szó) a termelés fejlődésével párhuzamosan felmerült annak szükségessége, hogy teljesebben használják ki a szocialista gazdaság áru- és pénzviszonyai adta lehetőségeket. Felmerült annak szükségessége is, hogy a dologi-naturális viszonyokat az értékviszonyok váltsák fel. Fogyatékoságok fordultak elő a szocialista üzemek, de az egész mezőgazdasági irányítási rendszerben is. Mindez végső soron

szükségessé tette a gazdasági élet megreformálását, a gazdasági mechanizmus új elemeinek kialakítását és gyakorlati megvalósítását.

A II. fejezet az irányítás eszközei közül elsőként a terv szerepével foglalkozik. Mint jellemző vonást emelik ki a szerzők azt, hogy mindegyik szocialista országból különös figyelmet fordítanak a tervezés tökéletesítésére. Az egyes országokban tervprognózisokat, illetve perspektivikus terveket dolgoznak ki 10—15 éves időszakra. E tervekben a mezőgazdasági termelésnek csak a főbb irányait, kapcsolatait stb. dolgozzák ki. Megváltozik az 5 éves tervek jellege is.

A mezőgazdaság gazdasági irányítására való áttérésnél egyre nagyobb szerephez jut ezekben az országokban az árpolitika is. Egészen a közelmúltig a mezőgazdasági árpolitika arra irányult — mondják a szerzők —, hogy az iparosításhoz egyre nagyobb állami akkumulációt biztosítson. Jelenleg pedig az a fő feladata, hogy ösztönözze a termelés növelését a társadalom igényeinek kielégítése érdekében, de biztosítsa a mezőgazdasági termelés érdekességét is. Tehát megváltozott az árpolitika alapállása. Ösztönző árak kialakítása a törekvés. A korábbi árak ugyanis még az önköltséget sem fedezték. Az új árak az önköltségen kívül már felhalmozási lehetőséget is biztosítottak.

Csehszlovákiában és az NDK-ban a felvásárlási árakat premizálási rendszer egészíti ki. Az NDK-ban pl. nemcsak pénzbeni, hanem természetbeni premizálást is alkalmaznak a terven felül értékesített gabona után. Így 1966-ban a terven felül értékesített gabona után mázsánként 25